

Udskriftsdato: 25. december 2025

2014/1 BSF 5 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af regler om straffeattester

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning

om ændring af regler om straffeattester

Folketinget pålægger regeringen i indeværende folketingsår at revidere reglerne om straffeattester med henblik på at gennemføre de nødvendige administrative og lovgivningsmæssige ændringer, således at flere dømte får en mulighed for at opnå et arbejds- eller praktikforhold. Der kan tages udgangspunkt i en eller flere af følgende modeller:

- At et mildt, enkeltstående lovbrud alene medfører en betinget notering på straffeattesten for alle aldersgrupper.
- At der gives mulighed for at udstede straffeattester, der kun medtager de for det søgte job relevante strafovertrædelser.
- At der gives bedre mulighed for at opnå dispensation for pletter på straffeattesten.

Bemærkninger til forslaget

Beslutningsforslaget er en revideret genfremsættelse af beslutningsforslag nr. B 229 fra folketingsåret 2009-10. Se Folketingstidende 2009-10, A, B 229 som fremsat, side 1 ff.

Problemstillingen

Forslagsstillerne ønsker at ændre reglerne om straffeattester. Straffeattesten har ved siden af sin rolle som værktøj for samfundet også en marginaliserende effekt for tidligere dømte. En plet på straffeattesten kan være den faktor, der afholder individer fra at komme væk fra kriminalitet og tilbage på rette spor. Arbejdsgivere efterspørger generelt rene straffeattester i forbindelse med ansættelser uden at se på de(t) enkelte forholds karakter. Konsekvensen kan blive, at de personer, der bliver afvist på grund af pletter på straffeattesten, måske i stedet søger en levevej, der er ekstremt omkostningsfuld for samfundet, som f.eks. en kriminel løbebane eller passiv forsørgelse på kontanthjælp.

Mange arbejdspladser efterspørger i dag en ren straffeattest uden at skele til, hvad der står på attesten. Der er stor forskel på kriminalitet, og det er ikke uden relevans for en eventuel arbejdsgiver, om der er tale om en tunet knallert eller mord, for at give et eksempel. Denne skelnen er naturligvis også interessant i forbindelse med en ændret lovgivning og bør indgå som en overvejelse.

Problemet med antallet af individer, der udelukkes fra arbejdsmarkedet med henvisning til en plettet straffeattest, må antages at være stigende. Dette afspejles bl.a., ved at der er sket en stor stigning i antallet af udleverede straffeattester i Danmark gennem de sidste mange år.

Fra 2001 til 2010 er der sket en klar vækst i antallet af private og offentlige straffeattester på næsten 30.000, og der blev således udleveret 161.000 straffeattester i 2010 mod 131.000 i 2001 (Kilde: »Antallet af straffeattester boomer« af Michael Gøtze, Politiken.dk den 8. maj 2011).

Ifølge en undersøgelse fra interesseorganisationen Lederne bliver der indhentet straffeattest i forbindelse med 26 pct. af ansættelserne i danske virksomheder. Undersøgelsen viser også store forskelle fra branche til branche. I detailhandelen og i transport- og rejsebranchen vil lederne se attesten i cirka halvdelen af tilfældene. (Kilde: »Ansøgere skal vise straffeattest«, Lederne.dk den 27. maj 2013).

Samtidig har det siden 2013 været muligt at bestille straffeattester digitalt, hvilket må forventes at medføre en endnu større vækst i efterspørgslen efter straffeattester.

Det store problem i denne sammenhæng er, at der findes et uvist antal individer, der ikke kan fremvise en uplettet straffeattest, men som gerne vil tilbage på rette spor og engagere sig i et arbejde eller i foreningslivet. Disse individer bliver ekskluderet fra arbejdsmarkedet og overladt til overførselsindkomster, og en del bliver måske fristet til at gå ind i kriminalitet. Dette er i sagens natur ikke en holdbar situation.

Forslagsstillerne finder, at det har en samfundsmæssig værdi og interesse, at flere opgiver kriminalitet efter endt afsoning. Det er velkendt, at alle former for beskæftigelse og uddannelse har en kriminalpræventiv virkning. På den baggrund foreslås det, at Folketinget beslutter at se på, hvordan reglerne for straffeattesterne kan ændres, således at flere får en ærlig chance efter løsladelse. Problemet, som beslutningsforslaget således vil afhjælpe, er, at en notering på straffeattesten i praksis bliver stigmatiserende, således at det er enormt svært for et individ med en plettet straffeattest at få et arbejde eller en funktion i en forening, to oplagte alternativer til en kriminel løbebane.

Derfor pålægger forlagsstillerne regeringen i indeværende folketingsår at revidere reglerne om straffeattester med henblik på at gennemføre de nødvendige administrative og lovgivningsmæssige ændringer med udgangspunkt i et eller flere af følgende tre forslag:

1. Forslag til folketingsbeslutning om betingede noteringer på straffeattester

Der er stor forskel på, hvilken type af kriminalitet der begås, en forskel, der typisk afspejles i den straf, domstolene tildeler den kriminelle. Derfor skal der også i forbindelse med noteringerne på straffeattesten

skelnes mellem hård og mild kriminalitet og antallet af forseelser. Den gruppe, der kun begår kriminalitet af ikkegrov karakter én gang, bør have en chance til.

Den tidligere regering indførte i 2011 nye regler om betinget notering for unge under 18 år, hvorefter førstegangstilfælde af mindre alvorlig kriminalitet som udgangspunkt ikke medtages på straffeattesten for unge under 18 år. (Bekendtgørelse nr. 262 af 23/03/2011 om ændring af bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.) Forslagsstillerne ønsker en udvidelse af denne ordning til også at omfatte personer over 18 år.

Forslagsstillerne mener, at vi ikke bør forholde personer med pletter på straffeattesten chancen for at få job og adgang til legale indtægter eller praktikpladser, men i førstegangstilfælde give mulighed for at gøre noteringen af en strafferetlig afgørelse på straffeattesten betinget, medmindre afgørelsen lyder på ubetinget fængselsstraf, og medmindre den pågældende inden for en periode på 3 år fra tidspunktet for afgørelsen begår et nyt kriminelt forhold, der har gentagelsesvirkning for det nu begåede forhold i henhold til gældende regler på området, jf. straffelovens § 84. Modtager gerningsmanden en ny afgørelse, der har gentagelsesvirkning, vil det betyde, at både den nye og den tidligere strafferetlige afgørelse noteres på straffeattesten. Børneattesterne består som i dag.

Forslagsstillerne finder, at en sådan mulighed er af central betydning, idet der for de fleste førstegangs-kriminelle vil være tale om, at de, når de opdages, kun har begået noget kriminelt den ene gang. Dette understøttes af en dansk undersøgelse, der viser, at personer, der er registreret for fire eller flere straffelovsovertrædelser i Kriminalregisteret, tegner sig for to tredjedele af samtlige straffelovsovertrædelser, selv om de kun udgør 18 pct. af de registrerede lovovertrædere. 75 pct. af kriminaliteten i Danmark er således recidivkriminalitet – hvilket deler de kriminelle op i den »hærdede« gruppe, der gentager kriminaliteten, og de lovovertrædere, der kun begår kriminalitet én gang, som dette beslutningsforslag retter sig imod.

Generelle bemærkninger til forslag 2 og 3

Mange indsatte står i en sårbar situation, når de løslades. Ud over den formelle straf følger der også en ganske betydelig uformel straf. Rockwool Fondens Forskningsenhed dokumenterede i en undersøgelse (der henvises til »Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf«, af Torben Tranæs og Lars Pico Geerdsen med bidrag af Susumu Imai, Claus Larsen og Michael Svarer. Rockwool Fondens Forskningsenhed/Gyldendal 2008), at indsatte ikke bare har markant lavere indtjening i de 5 år, hvor pletten på straffeattesten er der, men at denne fortsætter resten af livet, ligesom de har en livslang, markant højere ledighed. Forskningsresultaterne viser således, at den løsladte har mere end svært ved at få fodfæste på arbejdsmarkedet efter en afsoning, og at sandsynligheden for at ende på overførselsindkomst er markant. Det er nærliggende at forestille sig, at disse forhold har rod i straffeattesterne.

2. Forslag til folketingsbeslutning om ændring af reglerne om udstedelse af straffeattester

Beslutningsforslaget indebærer, at Folketinget opfordrer justitsministeren til at ændre reglerne for udstedelse af straffeattester med henblik på at sikre, at en arbejdsgiver i forbindelse med ansættelse eller under ansættelse af en lønmodtager alene kan få oplysninger om, hvorvidt lønmodtageren har begået et strafbart forhold, i det omfang det er nødvendigt for at tilgodese væsentlige hensyn til virksomhedens eller andres sikkerhed og oplysningerne er relevante for udførelse af det pågældende arbejde.

Ved udmøntningen af forslaget skal det bl.a. sikres, at arbejdsgiveren ved anmodning om oplysninger om strafbare forhold begået af lønmodtageren får de relevante oplysninger, men også at den enkelte ikke bliver sorteret fra på baggrund af et irrelevant forhold.

Der foreslås en undersøgelse af, hvordan et it-system kunne medvirke til denne opdeling i kategorier af relevante strafforhold og ikkerekvante strafforhold for en given arbejdsgiver i praksis.

Det er altså alene straffeoplysninger, som har betydning for det konkrete arbejdes udførelse, som kan

indhentes. Med en sådan regelændring imødegås det problem, at en enkelt anmærkning, som ikke er relevant, kan afskære en ansøger fra at få et job.

Denne manøvre vil i øvrigt ikke ændre på individets retsstilling.

Eksempler

En børnehaveleder skal således f.eks. fortsat have lov til at anmode om oplysninger om, hvorvidt en ansøger har begået nogen form for kriminalitet eller uterlighed over for børn eller unge. Derimod vil børnehavelederen ikke have lov til at kræve oplysninger om, hvorvidt en ansøger for et par år siden i kådhed har stjålet en bil eller lavet skattesvindel.

En forretningsindehaver skal f.eks. have lov til at få oplysninger om, hvorvidt en ansøger til en stilling som bogholder har begået underslæb. Derimod skal forretningsindehaveren ikke have oplysninger om, hvorvidt ansøgeren for nogle år siden har været indblandet i et værtshusslagsmål.

Ved udformningen af reglerne skal der endvidere tages stilling til, hvilke sanktioner overtrædelse af reglerne skal indebære. Også her bør Justitsministeriet komme med oplæg til, hvordan en praktisk og teknisk løsning kan afgrænses, såfremt denne model vedtages.

3. Dispensationer til straffeattesten

Som reglerne er i dag, kan der i særlige tilfælde gives dispensation til tidligere sletning af noteringer på straffeattesten. Men denne mulighed bliver kun benyttet i ekstremt begrænset omfang, jf. Folketingsåret 2008-09, Retsudvalget, Alm. del, spørgsmål 1222, om, hvilke begrundelser der kan give dispensationer til straffeattester, og hvor mange af disse der er givet de sidste 5 år, til justitsministeren.

Forslagsstillerne mener, at det lave antal dispensationer bør undersøges. Hvorfor er der så få, der søger en dispensation, og endnu færre, der får en? Når en tidligere kriminel skal søge arbejde eller praktikplads, bør der være bedre mulighed for at søge dispensation til at få en ren straffeattest med henblik på arbejde eller praktikplads i forbindelse med studium. Forslagsstillerne mener, det bør være muligt at foretage en konkret vurdering af hele ansøgerens situation i hvert tilfælde, og at såfremt der begås ny kriminalitet, bortfalder dispensationen.

Eksempler

En pige har gjort sig medskyldig i hæleri, da hun køber en stjålet telefon af en fremmed på Christiania, og modtager en bøde. Efterfølgende bliver hun fyret fra sit job på Hotel Marriot og kan ikke forsørge sig selv med andet arbejde, da hun får afslag alle steder på baggrund af sin plettede straffeattest.

En ufaglært 50-årig mand, der tidligere har begået socialt bedrageri og har taget sin straf, er nu udelukket fra at tage et arbejde. Han får afslag på bl.a. en ansøgning om et chaufførjob på baggrund af sin plettede straffeattest.

En 42-årig mand fra Sønderjylland er godt i gang med en uddannelse som misbrugsvejleder. Nu kan han ikke få en praktikplads i offentligt regi på grund af straffeattesten trods det gode forudgående forløb.

Supplerende om straffeattester

Forslagsstillerne er åbne over for at diskutere en ændring af reglerne for straffeattesterne, således at der f.eks. ændres på afgrænsningsområdet for, hvornår en lovovertrædelse kommer på straffeattesten. I dag er det kun overtrædelser af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og udenlandske afgørelser, hvilket indebærer, at overtrædelser af f.eks. færdselsloven eller våbenloven ikke noteres. Ideen er dog, at ændringerne skal tilgodese den ovennævnte problemstilling med, at lovovertrædere med enkeltstående milde noteringer på straffeattesten skal have mulighed for at komme tilbage på rette spor med arbejde eller foreningsfunktion, ved f.eks. at gøre den første notering betinget, ændre på reglerne for udstedelsen af straffeattester eller give bedre mulighed for at få dispensation til at få slettet sine noteringer på straffeattesten, alt sammen inden for rimelige grænser.

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ændring af regler om straffeattester.

(Beslutningsforslag nr. B 5)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.